

Кабанцева Надія Вікторівна

*аспірантка кафедри германських та східних мов,
Міжнародний гуманітарний університет,
(Україна, Одеса)*

**СУБСФЕРА «ЖИВИЙ ОРГАНІЗМ»
ЯК СКЛАДОВА КОНЦЕПТОСФЕРИ «ПОЛІТИЧНА МЕТАФОРА»
В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ**

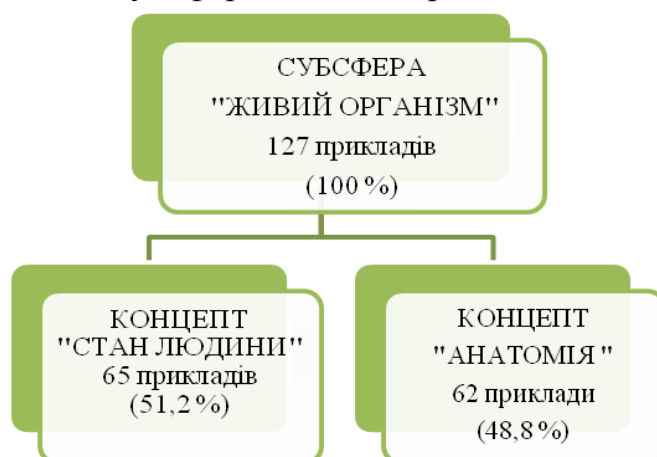
***Ключові слова:** публіцистичний стиль, політична метафора, концептосфера, субсфера.*

Концептуальні метафори застосовані на людському досвіді та в певному культурному середовищі, а, отже, унікальний вплив культурних традицій діє на наше сприйняття світу і використання метафор. «Вивчення специфіки метафори публіцистичного стилю на матеріалі англійської та української мов на певному етапі суспільного розвитку дозволяє простежувати як тенденції мовного розвитку, так і тенденції розвитку суспільної свідомості» [5, 92]. Політична метафора української мови має культурну специфіку, де людина моделює політичну реальність за своєю подобою. Їй властиво метафорично концептуалізувати політичну дійсність у вигляді певної подібності свого тіла і складових його органів, своїх фізіологічних дій і потреб та психофізичних властивостей. Дані властивості політичної метафори української мови обмежуються рамками субсфери «Живий організм».

За результатами дослідження на базі української мови субсфера «Живий організм» є складовою фундаментальної вихідної понятійної сфери «Світ людини» концептосфери «Політична метафора».

У межах субсфери «Живий організм» базовими концептами є «Стан людини» та «Анатомія» (див. схему):

Субсфера «Живий організм»

Схема

Концепт «Стан людини» посідає перше місце за частотністю серед концептів субсфери «Живий організм» (див. схему), наприклад:

(1) *Вкидання бюлетенів і «сумне» голосування: реакція соцмереж на вибори до Держдуми РФ.* – У реченні (1) спостерігається вживання метафори «сумне голосування», яка має негативне значення і позначає низьку явку виборців на дільниці під час виборів до Держдуми РФ.

До концепту «Стан людини» входить два фрейми: «Психічний стан» та «Фізичний та фізіологічний стан» (див. табл.). Фрейм «Психічний стан» є найбільш частотним і складає 60 % від загальної кількості політичної метафори концепту «Стан людини» (див. табл.), наприклад:

(2) *Представник Сирії в ООН: напад в Алеппо – «боязкий теракт».* – У реченні (2) спостерігається вживання метафори «боязкий теракт», де терористи метафорично асоціюються з боягузами. Відбувається вербалізація емоційного концепту «страх», що відображує психічний стан людини.

Таблиця

Субсфера «Живий організм»: статистичний аналіз

№	Концепт	Фрейми	Всього	Разом
7)	«Стан людини»	«Психічний стан»	39 (60 %)	65 (100 %)
		«Фізичний та фізіологічний стан»	26 (40 %)	
8)	«Анатомія»	«Анатомічні органи»	39 (63 %)	62 (100 %)
		«Анатомічні системи»	23 (37 %)	

Фрейм «Фізичний та фізіологічний стан» (див. речення (3)) становить 40 % від загальної кількості політичної метафори концепту «Стан людини» (див. табл.), наприклад:

(3) *НАК накопичує жирок.* – У прикладі (3) метафора «*накопичувати жирок*» означає заповнити газосховища, купуючи газ влітку, коли ціни мінімальні. До метафори «*накопичувати жирок*» закладено позитивну конотацію, адже вона передає схвальне ставлення мовця щодо питання закупівлі газу влітку, що сприяє економії коштів компанії. Позитивної конотації надає дієслово «*накопичувати*» у значенні «*збільшувати*», «*нарощувати*», а також слово «*жирок*» зменш.-пестл. до «*жир*» [2, 530], яке у свідомості реципієнта асоціюється з добробутом, великими статками.

Концепт «Анатомія» субсфери «Живий організм» (див. речення (4)) займає друге місце за частотністю від загальної кількості метафор субсфери «Живий організм» і становить 48,8 % від загальної кількості метафор вказаної субсфери (див. табл.), наприклад:

(4) *УКРАЇНЦЯМ – ВІКУ ТА РОЗУМУ! Мозок не йде на пенсію за віком* – У прикладі (4) використовується метафора «*мозок не йде на пенсію*». У метафоричному значенні «мозок» – це «основне ядро, керівний і спрямовуючий центр чого-небудь»; «розум, розумові здібності» [3, 780]. У цьому прикладі персоніфікований метафоричний вираз «*мозок не йде на пенсію*» означає висококваліфікованих працівників, що мають великий досвід у вирішенні певних питань та не бажають йти на пенсію за віком.

У межах концепту «Анатомія» виокремлено 2 фрейми «Анатомічні органи» та «Анатомічні системи». Фрейм «Анатомічні органи» становить 63 % від загальної кількості політичної метафори концепту «Анатомія» (див. табл.), наприклад:

(5) *Тут сьогодні формується нове обличчя українського війська – Президент дав старт українсько-американським навчанням «Фіарлес Гардіан – 2015»* – У прикладі (5) використовується метафора «*артерії безпеки*». У метафоричному значенні «обличчя» означає «загальний вигляд, зовнішні обриси чого-небудь»; «найбільш показова сторона явища, предмета і т. ін., яка виражає його суть» [5, 525]. У цьому прикладі метафору «*обличчя українського війська*» використано у значенні формування в Україні взірцевої армії, яка буде гідною нащадків бойової козацької слави.

Фрейм «Анатомічні системи» становить 37 % від загальної кількості політичної метафори концепту «Анатомія» (див. табл.), наприклад:

(6) «*Артерії*» нашої безпеки. – У цьому прикладі використовується метафора «*артерії безпеки*». У метафоричному значенні «артерія» – це «важливий комунікаційний шлях, напр.: залізнична лінія, судноплавна ріка,

канал, головна вулиця і т. ін.» [1, 62]. Таким чином, у прикладі (6) мова йде про «артерії безпеки» – дороги, адже відремонтовані дороги є запорукою безпеки життя водіїв.

Як свідчать отримані дані, переважна частина політичних метафор, що складають субсферу «Живий організм», характеризуються негативною конотацією. Враховуючи той факт, що метафора – це ідеальна модель мовного відображення базового когнітивного процесу на основі аналогії чи асоціації, можна констатувати негативне ставлення українського соціуму до політичних подій у державі.

Список використаних джерел:

1. Білодід І. К. Словник української мови / І. К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник. – К.: Наук. думка, 1970. – Т.1. – 800 с.
2. Білодід І. К. Словник української мови / І. К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник. – К.: Наук. думка, 1971. – Т.2. – 550 с.
3. Білодід І. К. Словник української мови / І. К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник. – К.: Наук. думка, 1973. – Т.4. – 840 с.
4. Білодід І. К. Словник української мови / І. К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник. – К.: Наук. думка, 1974. – Т.5. – 240 с.
5. Кабанцева Н.В. Семантична класифікація метафори в публіцистиці на матеріалі англійської та української мов / Н.В.Кабанцева / / Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». – 2014. – №10. – С. 92-94.

Карпенко Олена Юріївна

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри граматики англійської мови,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
(Україна, Одеса)

Серебрякова Валерія Вадимівна

кандидат філологічних наук,
викладач кафедри англійської мови за професійним спрямуванням,
Одеський національний морський університет,
(Україна, Одеса)

ВІРТУАЛЬНИЙ, РЕАЛЬНИЙ ТА САКРАЛЬНИЙ КОМПОНЕНТИ ПОЕТОНІМОСФЕРИ

***Анотація.** Дану розвідку присвячено аналізу віртуальних, узуальних та сакральних поетонімів в поетонімосфері циклу романів С.Мейер «The Twilight Saga». Проведено розподіл поетонімів за ступенем екзотичності.*

***Ключові слова:** поетонімосфера, поетонім, реальний компонент, віртуальний компонент, сакральний компонент, ступінь екзотичності.*

Дана робота присвячена аналізу співвідношення та взаємодії реальних, сакральних та віртуальних власних назв в художньому дискурсі. **Об'єктом** дослідження послуговували літературно-художні власні назви, **предметом** – їх ступінь реальності та екзотичності. В якості **матеріалу** дослідження було обрано поетонімосферу циклу романів С.Мейер з загальною назвою «TheTwilightSaga».

Краще розуміння природи власних назв, які функціонують у будь-якому художньому творі, надає розподіл онімійного фрейму ментального лексикону за ступенем їх реальності, який було запропоновано О.Ю.Карпенко, на реальний, віртуальний та сакральний компоненти [2, 100-103]: **реальний компонент** – це «відображення у власних назвах реальної, об'єктивної дійсності»; **віртуальний компонент** – це «оніми, вжиті у художніх творах»; **сакральний компонент** стосується власних назв тих об'єктів, «в які люди вірили або вірять». Причому до віртуального компоненту онімійного фрейму можуть входити «наймення реальних людей – історичних осіб», та, треба додати, будь-яких інших класів об'єктів, які мають власну назву та існують в об'єктивній дійсності. Елементи сакрального компоненту онімійного фрейму також можуть переходити у віртуальну його складову за умови використання